

Recenzja rozprawy doktorskiej napisanej przez mgr. Oleha Savczuka: *Województwo wołyńskie w kontekście polityki gospodarczej Drugiej Rzeczypospolitej Polskiej (1921-1939)* napisanej pod kierunkiem prof. KUL, dr hab. Włodzimierza Osadczego. Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Wydział Nauk Humanistycznych Lublin 2016, ss.263.

Zadania badawcze, które postawił sobie do zrealizowania w rozprawie doktorskiej mgr Oleh Savczuk są jak najbardziej na czasie. Autor w czterech rozdziałach prezentowanej dysertacji przeprowadził analizę rozwoju województwa wołyńskiego w okresie dwudziestolecia międzywojennego, czyli II RP. Państwo polskie w owym okresie zgromadziło wiele doświadczeń w zakresie tworzenia po okresie rozbiorów prawno-ekonomicznych form funkcjonowania wspólnoty i formowania gospodarczych, duchowych jak i kulturowych podstaw życia obywateli. Jak słusznie zauważa Autor, Zachodni Wołyń rozwijał się w II RP zgodnie z ogólnymi trendami polityki gospodarczej Polski. Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż region ten bardzo zacofany cywilizacyjnie, co było rezultatem ponad wiekowych zaborczych rządów rosyjskich, miał wiele zaległości do nadrobienia, włącznie z ogromnym analfabetyzmem i ludzką biedą.

Należy podkreślić, iż dobrze się stało, że Pan mgr Oleh Savczuk podjął się trudnego i częściowo do tej pory rozpoznanego zagadnienia badawczego i napisania rozprawy doktorskiej, poświęconej zagadnieniom rozwoju i przemian gospodarczych na Wołyniu. Po zapoznaniu się z Jego rozprawą muszę stwierdzić, że wysiłek badawczy włożony w napisanie tej pracy zakończył się powodzeniem.

Tytuł pracy doktorskiej i jej cel główny został sformułowany konkretnie i przejrzysto. Tak sprecyzowany temat, który już w tytule silnie zaakcentował problem nie tylko badawczy, ale i historyczno-polityczny, z całą pewnością odpowiada normom i wymogom stawianym tezom doktorskim. Struktura pracy jest logiczna i przejrzysta. Składa się ona ze wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia, bibliografii i streszczenia w języku polskim i angielskim. Niezrozumiałe jest dla recenzenta przedstawianie do obrony rozprawy doktorskiej na polskim uniwersytecie w

Polsce w języku ukraińskim. Nie słyszałem o przypadku obrony doktoratu w języku polskim na jakimkolwiek uniwersytecie na Ukrainie czy w Niemczech lub np. Francji. Dla recenzenta jest to przykład poprawności politycznej doprowadzonej do absurdu, w dodatku na uniwersytecie katolickim.

Dobrze w recenzowanej rozprawie sprawdzają się podsumowania cząstkowe, zawarte na końcu każdego rozdziału. Należy więc stwierdzić, że tytuł pracy doktorskiej, obszar badawczy i konstrukcja rozprawy nie budzą zastrzeżeń. Granice chronologiczne rozprawy są logiczne i nie budzą zastrzeżeń recenzenta. Język użyty do napisania pracy jest komunikatywny, a narracja prowadzona jest w sposób klarowny i rzeczowy.

Recenzent musi przyznać, że Autor dobrze panuje nad zebrany materiałem badawczym, posiada też dobrze zorganizowany warsztat naukowy. Dysertacja nie jest zbyt obszerna i jej objętość utrzymana została w rozsądnych granicach. Świadczy to o umiejętności syntetycznego ujęcia problemu i zasługuje na pochwałę. Temat rozprawy ujęty został w szerokim kontekście historycznym, politycznym i ekonomicznym. Ujęcie tematu przez Autora w szerokim zakresie dobrze świadczy o jego umiejętnościach naukowych. Niewątpliwie Autor dobrze buduje i artykułuje hipotezy badawcze. Jego sądy, opinie i komentarze są na ogół precyzyjne, logiczne i spójne. Podczas procesu badawczego i analizy działań polskich władz i instytucji samorządowych i gospodarczych, Autor zastosował metodę jakościowej analizy tekstów źródłowych oraz metodę porównawczą. Stawiane tezy i wnioski końcowe, dobrze świadczą o Jego erudycji i znajomości opisywanych oraz omawianych procesów gospodarczych i wydarzeń politycznych.

Przystępując do napisania pracy mgr Oleh Savczuk dokonał dość szerokiej kwerendy źródłowej i literaturowej, co pokazuje zestawiona na końcu rozprawy Bibliografia. Liczy ona w całości szesnaście stron. Autor pracę oparł głównie na zasobach archiwalnych, źródłach opublikowanych, literaturze przedmiotu i w małym stopniu zasobach internetu. Spośród zasobów archiwalnych, Autor wykorzystał materiały przechowywane w Archiwum Akt Nowych w Warszawie [AAN], Derżawnyj Archiw Wołyńskoj Oblasti [DAWO], Derżawnyj Archiw Riwnienskoj Oblasti [DARO], Derżawnyj Archiw Ternopilskoj Oblasti [DATO] oraz innych źródeł drukowanych jak: źródła prawa różnych szczebli urzędów i instytucji państwowych, prasę, czasopisma, encykliki oraz literaturę przedmiotu. Biorąc pod uwagę całość bibliografii, należy stwierdzić, iż mimo stosunkowo drobnych potknięć, Autor wykorzystał całą dostępną polską literaturę i materiały źródłowe oraz liczną naukową literaturę ukraińską. Należy podkreślić, iż praca niniejsza oparta jest głównie o zasoby archiwalne zdeponowane w archiwach ukraińskich i polskich.

Pod względem merytorycznym, ale i technicznym, Autor podzielił dysertację na cztery rozdziały, nie licząc obszernego wstępu, zakończenia, bibliografii i streszczenia w języku polskim i angielskim. We wstępie Autor dokonał prezentacji tematu pracy, jej celu głównego oraz głównej tezy dysertacji. Ważna jest prezentacja dorobku naukowego dotycząca tematu, w której Autor pokusił się o wydanie ocen wartościujących konkretne pozycje literaturowe. Prezentacja ta wystarczająco ukazuje dobrą orientację Autora w zakresie badanej problematyki.

Przechodząc do meritum sprawy należy stwierdzić, że rozdział pierwszy (*Kształtowanie myśli ekonomicznej w Polsce*) nosi charakter wprowadzający, jednocześnie ukazując i analizując podstawowe cechy polityki gospodarczej Polski i dominującej myśli ekonomicznej. Autor dużo uwagi poświęcił podstawie gospodarki Wołynia, czyli rolnictwu. W rozdziale drugim (*Mechanizmy realizacji polityki państwowej*) Autor w czterech podrozdziałach analizuje działania administracji państwowej i samorządowej aspekcie wpływu na nie cyklów koniunktury gospodarczej. Rozdział trzeci (*Zmiany w rozwoju gospodarczym województwa wołyńskiego*) poświęcony jest analizie procesów innowacyjnych w rolnictwie, przemyśle i rzemiośle. Dużą uwagę Autor poświęcił rozwojowi spółdzielczości środowisk małomiasteczkowych i wiejskich. W rozdziale czwartym (*Realizacja państwowej polityki rolnej we wsi wołyńskiej*) zostały ukazane problemy rozwoju gospodarki rolniczej i parcelacji. Autor przeanalizował poprawę struktury gospodarstw wiejskich w wyniku komasacji gruntów rolnych, melioracji i likwidacji archaicznych serwitutów. Bardzo istotną sprawą w tym rozdziale jest analiza procesu polskiego osadnictwa rolnego. Jest to zagadnienie wyolbrzymiane przez historiografię sowiecką i ukraińską. Osadniczych gospodarstw na Kresach Wschodnich było w 1931 r., 7918 a w województwie wołyńskim 3278.

Przechodząc do uwag szczegółowych i opinii wyrażonych w recenzowanej dysertacji należy stwierdzić, że trudno w tej pracy znaleźć ustępy, które zachęcają do większej polemiki. Trudno też ustosunkować się do języka pracy, skoro jest ona napisana w języku ukraińskim. Recenzent nie zna go na tyle, aby wyłapać błędy literowe czy inne.

Podsumowując należy stwierdzić, że praca mgr Oleha Savczuka stanowi bardzo interesujące studium historyczno-ekonomiczne, zawierającym duży ładunek ciekawych i mało znanych, czy wręcz nieznanych wątków. Autor posiada szeroką i pogłębioną wiedzę z zakresu historii, ekonomii i politologii. Dysertację cechuje dojrzałość sądów i opinii, a nieliczne uwagi polemiczne i drobne błędy nie psują tego pozytywnego konterfektu. Praca ta przybliży w szerokim zakresie problem przemian gospodarczo-ekonomicznych na zarządzanym przez wojewodę Henryka Józewskiego Wołyniu. Nie oznacza to jednak, że praca ta nie posiada słabych stron. Streszczenie w języku polskim odbiega daleko od wymaganych standardów.

Biorąc pod uwagę już wspomniany wysoki merytoryczny poziom pracy, intelektualne zaangażowanie Autora w jej przygotowanie, poprawność założeń i celów badawczych, trafność i aktualność wyciąganych ocen, które pełne rozwinięcie znalazły w zakończeniu, należy stwierdzić, iż teza doktorska mgr Oleha Savczuka odpowiada standardom i wymogom stawianym przez *Ustawę o Stopniach i Tytułach Naukowych z dnia 14 marca 2003 r. (Dziennik Ustaw z 2003 r., nr 65, poz.595, z 2005 r., nr 164, poz.1365 znowelizowanej z dniem 1.10.2011)*. Po niewielkich poprawkach i uzupełnieniach opowiadam się za opublikowaniem tego doktoratu na Ukrainie, gdyż uważam, że ta wartościowa dysertacja stanowić będzie dobry wkład w badania nad dziejami stosunków polsko-ukraińskich, jak i rozwoju gospodarczego współczesnego Wołynia. Jest to szczególnie istotne we współczesnych czasach, kiedy widzimy na Ukrainie upadek gospodarczy spowodowany niemożnością przezwyciężenia mentalności i praktyki sowieckiej i równie szkodliwej, również na polu gospodarczym działalności współczesnych ugrupowań nacjonalistycznych i oligarchów. Biorąc pod uwagę powyższe przesłanki, wnioskuję o dopuszczenie Pana mgr Oleha Savczuka do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

(Prof.zw.dr hab.Czesław Partacz)

Koszalin 2017-02-20